

NAROČNINA ZA JUGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15 CELOLETNO DIN 60/ZA INOZEMSTVO JE DODATI POŠTNINO/ OGLASILNI POŠTENIKV/ POSAMEZNA ŠTEVILKA PO DIN 1 RAČUN POŠT. HRANILNICE 13.188

ORJUNA

VREDNIŠTVO IN VPRAVA V VČITELJSKI TISKARNI/ ROKOPIŠI SE NE VRAČAJO/ ANONIMNI DOPISI SE NE PRIOBČV TEJO/ POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI TELEFON ŠTEV. 2906

Nekaj misli.

Danes se dajo vsaj deloma že pregledati posledice zločina, ki ga je zagrešil Velešrb Puniša Račić v skupščini. Država je prenesla te strelje z nepričakovano mirnostjo in masa ni reagirala na način, ki so ga mnogi pričakovali. Razburjenje so pravzaprav le politične partije, razburjeni so naši politični listi, ki pa kljub raznim bombastičnim naslovom niso in ne predstavljajo naroda.

Čitanje političnih glasil raznih partij kaže, kako hočejo vse te partije izrabiti strašni zločin v svoje partizanske namene, kako hočejo kovati iz tega zločina kapital za volitve, ki jih pričakuje vsi v doglednem času.

»Jutro« je priobčilo precej ostro karikaturu o notranjem ministru dr. Korošcu. Če in kolikor je bila ta karikatura okusna ali neokusna, to vprašanje ne igra vloge. Vsak, kdor nastopa javno in izvršuje javno funkcijo, zlasti pa vsak dnevni politik mora računati, da ga bo skušala nasprotna stranka po možnosti osmešiti. Karikatura je splošno običajna in gotovo ne more nuditi resnega povoda niti za kako osebno afero, še manj pa za kako splošno narodno borbo. »Slovenec« je reagiral na to karikaturu na način, ki kaže na prvi pogled, da ne gre za kako moralno poboljšanje, marveč za izrabljanje tega prav nič posebnega in važnega dogodka v konkurenčne svrhe.

Toda to le mimogrede. »Slovenec« je tudi zagrozil, da odgovarjajo za to karikaturu osebno gđe. Ribnikar, Žerjav in Kramar. »Jutro« pa je odgovorilo, da odgovarja za pisavo »Slovenca« dr. Jeglič osebno. Že iz načina teh medsebojnih groženj in sledečih člankov sledi smisel teh groženj. »Slovenec« je zagrozil, da bo razkril razne afeze na strani SDS. »Jutro« pa je zagrozilo isto SLS. Z ozirom na teške pripombe, ki so bile priobčene zlasti v »Slovencu«, moramo domnevati, da se gospodje medsebojno prav dobro poznajo, da pa nimajo poguma iznesti konkretnih očitkov in riskirati tiskovne tožbe, če niso zaščiteni po imuniteti. Ker je to šele uvod v velično borbo, moramo pričakovati, da se bo medsebojno obilivanje z gnojnico vedno bolj stopnjevalo, da pa se bo to medsebojno psovovanje vršilo na način, ki da vse slutiti, pa vendar ne pove nič konkretnega.

Nas prav nič ne razburja dejstvo, da se brez vsake potrebe vla-

či v to neokusno borbo tudi Orjuna, da se pogrevajo stare afeze o moralnih, zmečkanih prstih itd., saj smo tega vajeni. Razentega imamo mtrno vest, saj je bila zlasti trboveljska afera predmet dolgotrajne kazenske preiskave, ki je bila vodena z vso strogostjo, pa je bila kljub temu ustavljena, čeprav je bilo zaslišanih nebroj prič, med njimi tudi gotove osebe iz vrst SLS in čeprav ni nihče interveniral in komandiral ustavitve preiskave.

Tudi danes nimamo nikakega strahu pred novimi preiskavami, čeprav nas tudi danes ne bo ščitil nikak minister, ki bi izposloval ustavitve preiskave »iz višjih, državnih interesov«. Isti pogum pa mora imeti vsak pošten človek, ki ima kaj pojma o časti in hoče uživati ugled dostojnega človeka. Če hočejo torej naši politiki, naši politični listi veljati za poštene, potem naj opuste sedanjí način medsebojne borbe. Če vedo o nasprotikih, da so zakrivilí gotove težke pregreške, naj nastopijo javno, iznesejo svoj očitek v čisto točni in določni obliki, ki bo omogočila tiskovno tožbo in objektivno sodno preiskavo. S tem načinom boja se bo koristilo splošnosti, kajti zadnji čas je, da se preneha zakotno šušljanje in skrito namigavanje in da se začne z javnim obravnavanjem pred sodiščem. Naj je grešnik še tako upliven član vodstva ene ali druge partije, kazni mu ne sme oditi. Dokler ta princip ne bo do skrajnosti in brez vsake izjeme uveljavljen v našem javnem življenju, tako dolgo ne moremo pričakovati ozdravljenja sedanjih obupnih razmer. Brez čizra na desno in levo je treba udariti, toda udarec ne sme biti zahrbtn in lopovski, marveč odkrit in pošten.

Mi s svoje strani smo že dokazali, da znamo voditi tak strogo objektivni boj brez ozira na desno in levo in da znamo nastopiti tudi proti osebam, ki se štejejo v naše vrste. Naši politiki pa tega še ne znajo, treba jih bo pa prisiliti, da bodo zahtevali in tudi dajali javno obravnavo o vsem svojem, pa makar še tako skritem delovanju, kolikor to delovanje tangira javnost in njene interese.

Da navedemo konkreten primer, omenjamo strašne očitke, ki sta si jih delali medsebojno SDS in SLS v času zadnjih občinskih volitev in še naprej, dokler ni bil sklenjen znani kompromis glede delovanja v občinskem svetu. Da se pojasni ti med-

sebojni očitki je bila izvoljena posebna preiskovalna komisija, ki bi naj vse delovanje strank in njenih eksponentov preiskala in ugotovila, če in kakšne nekorektnosti je zakrivil eden ali drugi na škodo mestne občine. Delovanje te preiskovalne komisije je zavito v tajinstveno meglo in do danes še ni preštudirala niti enega izmed slučajev, ki so bili javno obravnavani v enem ali dru-

gem listu. Ker je od imenovanja te komisije poteklo že precej časa, si ne moremo misliti, da bi niti enega slučaja ne bila preiskala in predložila svojega poročila javni seji občinskega sveta. Gre za velevažno gospodarsko zadevo, ki se pod nobenim pogojem ne sme zabrisati. Če pa so bili očitki neutemeljeni, morajo dobiti prizadeti javno zadoščenje, pa naj pripadajo eni ali drugi stranki.

Konkurz Slavenske banke.

Pred nekaj tedni smo omenili vprašanje 174.000 Din, ki si jih je dal izplačati ljubljanski upniški odbor iz konkurzne mase Slavenske banke. Vemo, da je večino te svote inkasiral g. dr. Roman Ravnihar. Kot upniki, organizirani v tem odboru, ga prosimo in pozivamo, da pojasni, katere stroške je kril s to svoto. Ali je res, da je položil za potovanje na Dunaj potni račun od 25.000 Din?

Da prestrežemo njegovo trditev, da so koleki za pooblastila in prijave požrli to svoto, kakor je on to svoječasno trdil, pribijemo, da je za koleke bilo izdanih manj kot 6.000 dinarjev.

Interpelacija nar. posl. Petejana na ministrstva pravde vsebuje proti konkurzni upravi torej tudi proti upniškemu odboru, čegar glavar je

g. dr. Roman Ravnihar, težko obdolžitev, da se industrijska podjetja prodajajo iz mase, ne da bi se oziralo na druge ugodnejše ponudbe. Minister pravde bi bil moral odgovoriti na to obtožbo; dogodki 20. junija so ga oslobodili te mučne naloge. Zato pa vprašamo mi upniški odbor na naslov mihovega glavarja:

Zakaj ne odgovorite na javen očitek te največje nekorektnosti, ki jo more zagrešiti konkurzna uprava?

G. dr. Romanu Ravniharju pa končno par besed:

Dva meseca Vam stavljamo vprašanja, od katerih vsako vsebuje očitek, na katerega mož od časti ne more in ne sme molčati. Vi pa vendar molčite. Vprašani še ne bo kmalu konec.

Ali boste molčali tudi naprej?

Nemško pismo II.

»Anschluss«.

Gospod zunanji minister Marinković je brez dvoma sprejel ob svojem prihodu v žuto kučo vse preje, kakor vzoren red. Priznati se mu mora, da je po pregledu vse preje, kakor ugodne pasivne bilance prednika g. Momčila Ninčiča skušal popraviti in rešiti, kar se je še dalo. Po uspehu Joahimske konference, na kateri sta se izrekli bratska Česlovaška in zavezniška Romunija za solidarnost napram aktivnim nastopom članov Mussolinijeve protijugoslovenske verige — Ogrski in Rumuniji, je celo izgledalo, da se bo Jugoslaviji vendarle posrečilo izveličati se iz ozkih mrež Montecitorijske tajne diplomacije. Osobito pa še po podpisu prijateljske pogodbe z veliko Francijo, ko so za hip svobodnejše zadihali vsi, ki jim je spas in blaginja države nad vse.

Toda kakor je bilo po teh prvih uspehih vse zadovoljno z delom g. Marinkovića, tako pa je danes legla zopet mračna skrb nad vse, ki opa-

zujejo neuspehe in večne umike naše diplomacije po teh prvih uspehih, ki so v mnogocem privedli zemljo v obupno stanje, v katerem se danes nahaja. Mi se ne bomo spuščali v podrobno raziskovanje in naštevavanje vseh teh zgrešenih potez in se hočemo pobaviti samo s poslednjim, ki jo je izvršil g. Marinković v Budimpešti, ko je povsem po nepotrebnem govoril o stvarih, o katerih bi bilo, če že ne pozitivno izjašnjenje, vsaj pasivno molčanje vse bolj na mestu. Mislimo s tem njegovo izjavo o stališču Jugoslavije napram vprašanju »Anschlussa«.

O borbi, ki jo vodi nemško nacionalistično časopisje v interesu Italije in po navodilih Hugenbergovega koncerna proti Jugoslaviji v Nemčiji, sem že govoril. Ta borba je mnogo opasnejša, kakor si marsikdo misli in nam zna še mnogi škodovati, ako je ne bomo pravočasno paralizirali. Naš berlinski poslanik g. minister Balugdič bil je s to nam sovražno propagando težak boj in vrši vse, kar je v njegovih močeh,

LISTEK.

Zapiski.

(Dnevnik jugoslovenskega vojnega ujetnika.)

Pisal Janko K. o. s.
(Dalje.)

Sicer tudi Slovenec Prelovec ni nič boljši, a vendar mi ne gre v glavo — kako more biti taka mladina onih narodov, ki se bore za svobodo, ki jo zahtevajo in hočejo! Strah pred trpljenjem! Pljunil bi jim v obraz!

Castellana, 10./8. 1917.

Vidi se, da se splošna situacija slabša, mestó da bi postajala boljša. Konferenca v Londonu je končana in zatrjuje se, da je prišlo do popolnega soglasja, posebno kar se tiče Srbije in Italije. A zdaj bi bil že čas, da sledi temu soglasju delo, da vidimo enkrat uspehe tudi na zunaj.

Nemci hočejo početi ofenzivo, da osvoje Besarabijo — in severno v smeri na Petrograd. Ali bo Rusija dovolj močna, da vzdrži te nove navale?! Ako ne, bo slabo za nas in entento!

Castellana, 11. avg. 1917.

Dopisnica Ludviku:

Dragi prijatelj! Zelo redke so Tvoje kartice, prejel sem do sedaj dve. Ne čakaj na moje dopisnice, da odgovorjaš, ker jaz smem pisati samo štirikrat na mesec, zato piši večkrat. Moje duševno razpoloženje pod ničlo; zdi se mi, da sem brez svojih, brez doma, brez domovine. Pomagati mi noče nihče. In od Anice v devetih mesecih devet kartic! Kaj ne, mogoče?! Kje so vzroki? Ko bi mi ne bilo možno misliti, bi bilo najbolje. Pozdravi mi pristrčno Anico. In naj ne pozabi na mene. Mnogo najlepših in najpristrčnejših pozdravov od Tvojega Janka.

Dopisnica v Pristavo:

Draga mama! Ako še niste popolnoma pozabili na mene, spomnite se me vsaj zdaj in mi pošljite 100 K, da si morem kupiti najpotrebnejše stvari. Uslišite to mojo prošnjo, prosim Vas. Hvaležen Vam bom vedno. Vas pristrčno pozdravlja Vaš hvaležni Janko.

Jadramo v svojo pogubo. Nemčija bo izrabila rusko nemoč in zmešnjavo in bo udarila na dveh krajih. Ni skoraj mogoče misliti, da bi ruska armada vzdržala oba

udarca, ker v armadi ni discipline. Notranje razmere so se poboljšale vsled nevarnosti, ki preti Rusiji od zunaj, a vseeno še niso jasne. Dočim se Nemci in Avstrijci pripravljajo na ruski fronti na odločilen udarec, se na drugih frontah entente ne dela ničesar; tako lep mir je! Jadna nam majka! In Rumunija bo delila usodo Srbije — kje je potem zmaga aleatov. Za konferenco, govore in napitnice so vsi dobri!

Izgleda tako, da so tudi nekaj Jugoslovenov na milost in nemilost prepustili Italijani. Seveda ni gotovo, da jih Italija dobi, ker je treba prej zmagati, nego si deliti dobiček. Iz italijanskih časopisov se lahko sklepa, da so jim priznali nekaj njihovih zahtev, a gotovo ne vsega! A kakor rečeno, zdi se mi skoraj smešno, še prej deliti ozemlje, nego se je zmagalo.

Izpadla ta vojna tako ali tako, jaz vem, kam gre moja pot. Ako se ne ustvari svobodna, neodvisna Jugoslavija, v kateri bi imela vsa tri jugoslovenska plemena iste in enake pravice, se jaz ne vrnem. Četudi težko — posebno v začetku — se bo že dalo živeti v eni svobodni slovanski državi! Od svojega sklepa ne odstopim, ne odneham!

Castellana, 13. avg. 1917.

Mnogo stvari še nejasnih, clj še teman in nerazločen. Glavno je, da zmaga ententa, potem se bo že vse nekako uredilo. Vsaj izgleda, da so se razmere v Rusiji znatno izboljšale.

Vesti, da namerava Japonska poslati svoje čete v Rusijo. Ko bi se le to zgodilo! Nemško-avstrijska ofenziva na Rumunsko, Angleži in Francozi mirujejo, Italijani bodo morda začeli ta mesec.

Ko se ti zruši dvoje najlepših upov naenkrat, je težko živeti, a mora se, obupati se ne sme. Bi li sploh misli dalje o tem? Skoraj je brezuspešno, škodujem le samemu sebi! Nikdar več verovat; ne besedam, ne dejstvom, ho najbolje!

Castellana, 17. avg. 1917.

Zopet težek udarec na Rumunsko. Moramo biti pripravljeni na to, da bodo vse zasedli Nemci.

Angleži in Francozi zopet začeli z ofenzivo. Morda bo zdaj več uspehov.

Papež posreduje za mir. Poslal je note vsem vojskujočim se državam. Uspeha ne bo gotovo nobenega, ker ententa ne more pristati na tak mir — in zdi se mi, da bi zdaj še tudi Nemčija in Avstrija ne

sije na nočnem nebu in tako tvori celoto.
Slična celota se vidi pri 7 prednostih, katere ima

Schicht
Terpentin-
Milo

ki pa so močno omejene spričo položaja, ki danes vlada na našem poslaništvu v Berlinu. Z naravnost občudovanja vredno energijo mu stoji ob strani naši številni nemški prijatelji, ki pobijajo to protijugoslovensko propagando na vse pohvale vreden način z naravnost gorečo oduševljenostjo.

V tej težki borbi služite našim nemškim prijateljem kot glavno orožje konstataciji, da smo se sporazumeli Jugosloveni s Tirolci in da smo baš Jugosloveni danes oni, ki smo de facto že pristali na »Anschluss« in opustili vse pomisleke proti tej po naravnih zakonih razvoju narodov utemeljeni akciji 70 milijonske nemške akcije. Ta poslednja konstatacija je utirala pot prijateljstvu nemške nacije z Jugosloveni v vedno širše sloje in zavzemala postojanko za postojanko. Tako je med drugim samo hjej pripisati, da se je javno izreklo za prijateljstvo z Jugoslavijo en bloc vodstvo najmočnejše nemške obrambe vojaške organizacije »Kifhäusen«, kakor tudi veliki mojster vedno lačjega »Jungdeutschen Ordna«.

S poznano izjavo g. Marinkovića je tem našim prijateljem izbito iz rok najuspešnejše orožje in obenem tudi omajana vera v lojalnost naših namer in smisel nadaljnega propagiranja prijateljstva z Jugoslavijo. To pa ne samo zavoljo taktičnih,

pristali. — Italijani bombardirali Jesenice. (7½ ton).

Med nami je tudi zopet nekaj. Novak se ogiba mene. Posledica mojih malo prostrih besed. A vendar jih ne bom pod nobenim pogojem popravljaj. Prepričan sem, da sem ravnal in da ravnam prav — da hote nisem odbijal nikogar. In sploh te dni sem bolan — in morda težko bolan, dasi se še vlačim okoli. Ko mu je tako lahko, ne prihajati v mojo sobo, je bolje, da sploh ne pride; ako sem mu bil prej tako malo, da je izostal radi te malenkosti, potem naj bo. Milosti ne bom prosil nikjer. Sicer pa mene bo tako ubilo ujetništvo!

In kako je tam v domovini? Vse, vse je pozabilo na mene, tudi Anica! In kaj mi še preostaja, da...?

Castellana, 18. avg. 1917.

Uspehi prvega dneva angleško-francoske ofenzive: 4200 ujetnikov. Z mirom ne bo nič!

Castellana, 19. avg. 1917.

Dopisnica gdč. Ivi:

Draga gospodična! Prejel danes eno kartico z dne 27./III., št. 7. Bila je v Rusiji. Pišete o miru, ki je pa še daleč, zelo daleč. Nove pošte že dolgo nič od Vas, iz meseca julija

ne go tudi iz čisto ideoloških vzrokov! Vsi naši prijatelji se rekrutirajo predvsem iz levičarsko orientiranih krogov Nemčije, ki so postavili kot prvo dogmo svojega političnega črta neomajni verujem v potrebo izvedbe združitve z brati onkraj Salzache. Z ozirom na to prvo načelo urejajo potem smer vseh drugih ostalih, kakor tudi vseh svojih akcij.

Tako ni g. Marinković zbog svoje protipriključitvene izjave izbil tem našim zagovornikom iz rok samo orožje, s katerim so se borili za nas, nego jih tudi globoko razočar-

še sploh nič. Ste li postali hudi? Naročil sem iz Dunaja nekaj slovenskih in nemških knjig za učenje, to bo zdaj dovolj za ves čas ujetništva. Danes sem pisal tudi Adolfu pismo. Pisal sem ruski, da morda bolj gotovo dobi. Pisal mu bom večkrat. Ste li prejeli moja pisma z dne 13./V., 19./VI. in 3./VII.? Ne pustite me brez vesti iz domovine, za vsako vrstico Vam bom hvaležen.

Najlepše, iskrene pozdrave od Vam udanega Janka.

Angleži in Francozi zajeli drugi dan ofenzive 1600 Nemcev in 24 topov. Silni protinapadi nemški odbiti, divizija pruske garde decimirana.

Castellana, 20. avg. 1917.

Od 18. t. m. zjutraj začel Cadorna razbijati z artilerijo od Krna do morja. To morda ni samo demonstracija in strašenje Avstrijcev. Bomo videli te dni!

Da bi se uresničilo moje upanje, da se Nemcem ne bo posrečilo prebiti rumunske fronte. To bi bilo sijajno.

Kdo bo prvi odgovoril na papeževo noto? Kako bo odgovorila Avstrija, kako Nemčija?

Zdaj enkrat mora postati odločitev naše prošnje. Priti mora v kratkem odgovor. To bo veselje, ako bode ta odgovor dovoljen! In kaj storiti, ako bo nepovoljen?

ral in razžalil, o čemur so dali duška tudi v svojih listih, posebno pristaši centruma. Dočim so prijatelji iz demokratskega tiska povlekli konsekvence tako, da so se prav vidno pokazali med vrstami »Vossische Zeitung« in »Berliner Tageblatt« svojo nevoljo in globoko razočaranje. Isto velja i za socialdemokracijo, katere eden najvplivnejših predstavnikov mi je v osebnem razgovoru prav drastično ocenil to početje g. Marinkovića, ki menda pričakuje, da nam bodo Nemci naklonjeni samo zavoljo njegovih oči in da bodo kvitirali metanje polen pod noge z dobrohotno ravnodušnostjo.

Ko človek gleda posledice te zagalopirane izjave g. Marinkovića, se nehotе vprašuje, čemu je bilo sploh potrebno v Bukarešti streljati preko ciljev in nenadoma proklamirati Malo antanto ne samo kot zaščitno organizacijo proti madžarskim rušilem miru, nego tudi kot zvezo s protinemško tendenco? Ako se je o »Anschlussu« izrekel gospod Beneš na način, ki ni nič kaj v skladu z njegovimi berlinskimi razgovori, je še nekako razumljivo, kakor tudi tesnost Čehoslovakov spričo misli, da bodo v slučaju združitve Nemcev obkoljeni na treh straneh po Veliki Nemčiji. Nikakor pa ni moči razumeti izjave g. Marinkovića, ki je sicer drugače tako redkobeseden.

Kaj imamo pričakovati Jugosloveni po »Anschlussu«? Da bodo stali na našem severu pruski grenadirji in enkrat za vselej prekrizali za nas tako opasen načrt italijanskega generalnega štaba prekositi v slučaju vojne z Jugoslavijo avstrijsko nevtralteto in pasti Jugoslaviji v hrbet ter podati roko Madžarom.

Je pač tako, da je geopolitična lega naše države tako neugodna, da ležimo med dvema silnima in jakima nacijama. Na eni strani ekspanzivna Italija s 40 milijoni Italijanov, ki se množe kot kučci in na drugi strani 70 milijonski nemški narod. Že iz tega razmerja izhaja pritisek na naše

meje ne glede na ostale manjše sosedje v razmerju 1 : 12. Proti obojema ne moremo voditi uspešne borbe, pa če so potem vsi Jugosloveni sami Miloš Obilići ali Leonide. Treba se je odločiti potem za enega ali drugega od teh dveh narodov in si z naslonitvijo nanj omogočiti uspešno borbo z drugim.

Odločitev ne bo težka. Z Italijo smo poizkusili med in po svetovni vojni in tako krvavo nastradali, da spada vsak Jugosloven, ki bi poizkušal še enkrat s kakim resničnim prijateljstvom med Italijo in Jugoslavijo, na Studenec, ali pa na prvi kandelaber.

Ostane nam nato nemška nacija. Vseh za in proti argumentov ne bom še enkrat ponavljal, ker smo jih že dovoljkrat temeljito preštudirali z zaključkom, da hočemo Jugosloveni pravo, resnično prijateljstvo z velikim nemškim narodom, s katerim nimamo danes skoro nobenih znatnih dfferenc!

Ako pa smo enkrat pristali na to formulo, potem moramo izvajati z ozirom na njo tudi vse konsekvence. Politika je zelo realna kupčija in zahteva čistih računov pri obeh kontrahentih, če je izvajana v nameri uresničenja gotovih si zadanih ciljev.

In ena prvih konsekvenc politike našega ožjega zblizanja z Nemčijo je, da pristanemo na vrhovni aksiom nemške politike, ki teži po ujedinenju Nemcev to in onstran sedanjih že itak fiktivnih meja med Nemčijo in Avstrijo. Vsak poizkus obiti, preiti ali na kak bolj ali manj posrečeni način paralizirati ta vrhovni aksiom nemške politike more povzročiti samo disharmonijo med nami in Nemci, ker je ni danes tako na Dunaju, kakor v Berlinu grupe, ki bi dovolila kakršnokoli ožjo politiko med Jugosloveni in Nemci, dokler bodo le prvi brezpogojno vztrajali na protinaravni razcepljenosti nemške nacije. Nemci so po vojni postali dobri diplomati in upoštevajo težak diplomatski položaj naše države in njeno vezanost napram Češki in Franciji, ki ne dovolita, da bi ju postavila v vprašanje stališča »Anschlusa« pred izvršeno dejstvo!

S tem pa se ni onemogočena Jugoslaviji v tem vprašanju »dobrohotna nevtralteta«, katere edino so se nadejali in se še nadejajo Nemci od nas. Ako imata Francija in Češka tehtne pomisleke proti »Anschlussu«, ni še rečeno s tem, da moramo zavoljo tega tudi Jugosloveni sekundirati njunim argumentom in ju v odklonitvi vsakega razgovora z Nemci o tem vprašanju še celo prekositi.

Čemu je bil torej baš v tem pogledu g. Marinković bolj papeški od papeža, res ni moči ugotoviti, posebno še radi današnjega stanja priključitvenega gibanja samega, ki ni dal prav nikakega povoda za tako žolčljive izpade. (K stanju priključitvenega pokreta se povrnem še v enem prihodnjih pisem).

Eventuelna nada, da se bo zaradi teh izpadov zavlekel ali celo onemogočil »Anschluss«, je zelo minimalna, ker kdo more zanikati, da se delci živnega srebra, pa če so še tako razdeljeni, ne združijo v prvem ugodnem momentu? Edini faktični uspeh lahko beleži na račun teh izpadov Benito Mussolini, ki je sedaj prezentiral v Wilhelmsstrasse izjave gg. Beneša in Marinkovića z marginalno pripombo, da ta dva gospoda mislita v slučaju »Anschlusa« povsem složno z njim in da so nemški izgovori na posebne ozire pri tretiranju odnošajev z Jugoslavijo radi njene »Anschlusa« naklonjenega stališča čisto deplasirani.

Čim bo enkrat pozitivno rešeno vprašanje stališča Jugoslavije napram priključitvi, bo tudi k sklenitvi najožjih prijateljskih odnošajev z Nemčijo samo vprašanje bližnje bodočnosti. Med Jugosloveni in Nemci po izidu svetovne vojne skoro ni moči najti vprašani, ki bi jih delila, nego cel niz, ki jih zamorejo povezati v močno zvezo. Omenim naj v prvi vrsti gospodarske, kulturne, dalje povojno nemško interesiranje za usodo nemških narodnih manjšin, katerim pojde dobro navzlic vsem Ligam in paragrafom v mirovni pogodbah, le v onih državah dobro, s katerimi bo navezala Nemčija iskrene prijateljske odnošaje. Nič manj važno tudi ni nemško stremjenje priti do Jadrana v smislu stare devize: »Od Balta do Jadrana!« To stremjenje je po posledicah svetovne vojne ohromljeno, a je čisto gotovo, da bo prej ali slej prišlo zopet do veljave. Na nas Jugoslovenih je ležeče, da li bomo znali to stremjenje uravnati tako, da bo složno z našimi jadranskimi interesi in omogočilo Jadranu dostojno pozicijo med morji svetovnega prometa, ali pa da li se bo okrenilo proti našim življenjskim interesom in se izgubilo v tirih predvojnne nemške politike zidanja mostu preko naših trupel do Jadrana. Da ne bo v tem slučaju država križem rok fašistična Italija, ki je pripripravljena zvezati se proti Jugoslaviji in Franciji s samim Belcebubom, ni še skoro potreba posebej omenjati!

Drežče Verbič.

Na grobu neznanega ruskega vojaka.

8. t. m. se je vršila pod Vrščem skromna slavnost v spomin ruskim vojakom, ki so tragično preminuli pri zidavi velike gorske ceste na Vršču. Armada ruskih ujetnikov je bila zagnana gori med divje skale, njihovo število je presegalo 30.000. Robotati so morali kakor nekdanj egiptovski sužnji, da so zgradili velikansko delo, ki je bilo za Avstrijo velikega strateškega pomena in ki bi bilo še sedaj svojevrstna posebnost, da ni naša država iz nerazumljivih razlogov popolnoma zanemarila prekrasne ceste, ki je danes za vsak promet neporabna.

A če je nerabna za svoj namen, je vendar še preveč dobra, da žali naš jugoslovenski čut in našo nacionalno čast. Kajti na posameznih objektih se blešče še vedno veliki nemški napis in turistu se mora nehotе dozdevati, da hodi še vedno po cesarskih tleh, ki so bila posejana s samimi nadvojvodi in nadvojvodinjami; a najbolj izživalen in najsrmatnejši je napis tik nad kočo na Gozdu »Erzherzog Eugen Strasse«, ki te gleda ošabno z višine. Za kranjskogorsko občino je pač karakteristično, da v vseh desetih letih ni mogla priti do sklepa, da že iz državnega, če ne iz nacionalnega razloga, odstrani sramotne napise, ki tako grozno kale prekrasno gorsko pokrajino.

Pod kočo na Gozdu stoji majhna, v ruskem stilu izrezljana cerkvice, ki so jo revali ruski ujetniki v svojem bornem prostem času zgradili z premrlimi in prezeblimi rokami, krvavečimi od grozovite robove. Cerkevica je bila že blizu razsula, podrbi jo bil prvi vihar z vrha Prisanka, da je niso zdaj površno popravili. A to popravilo je samo za prvo silo in človek vidi takoj, da cerkevica ne bo zdržala pred divjimi silami gorske narave in bo izginila, kakor bo izginil tudi grob neznanega ruskega

žrtvovali kot mučeniki svoje mlado življenje. Vsa Prisankova kotlina je velikanski spomenik naše nacionalne sramote in našega umazanega egoizma. In Prisank sam bo tužl skozl svoje ogromno Okno, da ga sliši ves kulturni svet: Sram vas bodi, pigmeji, umazanci, samoljubni koritarji! Dal Bog, da se zgodi z vami isto, kar se godi zdaj z onimi, kojih ostanke čuvam jaz tu v planinski samoti!

Dr. G. PICCOLI

lekarnar v Ljubljani

priporoča pri zaprtju in drugih težkočah želodca svojo preizkušeno ŽELODČNO TINKTURO.

JANEZ:

Za zdrav rod!

»Mens sana in corpore sano,« se glasi latinski rek; zgodovina nas pa uči, da Rimljani še davno niso bili prvi, ki so spoznavali važnost telesne vzgoje, temveč, da se je gimnastika — telovadba gojila in visoko cenila že pri prastarih kulturnih narodih, da pa je svoj višek dosegla v antični Grški, ki je za časa svojega vrhunca dala človeštvu duševne velikane in ljudi divno razvitega stasa, ki ga še danes zovemo antična linija, in jo občudujemo na nedosegljivih umotvorih starogrških umetnikov. Tudi danes zopet vse bolj pronicna spoznanje že v najširše sloje ljudstva, da ima tudi telo svoje zahteve, da more v današnjih napornih življenjskih prilikah vzdržati. A ne samo skrb za zdravje, temveč tudi želja, da ostane človek čim delj svež in mlad je gonilo, ki pospešuje širjenje telesne vzgoje. V povojnih letih sta se zlasti v centralni Evropi, kjer prednjačita Češka in Nemčija, kult in nega telesa razvila do visoke stopnje, dočim so Amerika, Britanija in Nordijske države že preje stale na visoki stopnji.

Zlasti je v zadnjem času Nemčija pričela naravnost, da se tako izrazim, ameriškansko barnumsko reklamam za zdravo in lepo telo ter je izdala nebroj več ali manj znanstvenih del — a poleg tega izhaja nebroj revij, ki prinašajo propagandne članke ter posnetke lepih ljudi. Preje tako konservativna starokopitna in morda pretirano moralna Nemčija, ki je tako rada Francozom očitala nemoralnost — se je preko noči povsem izpremenila in nagota, ki so jo nekoč proglašali za pohujšljivo, se je pričela gojiti in proslavljati in obstoja celo pokret znan pod imenom »Nacktkultur«.

Ni moj namen spuščati se tu v nekako oceno tega gibanja z moralnega stališča, ker je to povsem odvisno od pojmovanja poedinca ter se celo z verskega stališča ne bi moglo prigovarjati, kajti grdo mislečemu je vse grdo in pohujšljivo — in končno treba priznati, da ako se navadimo gledati gole ljudi — ne bo to časoma nikomur več kamen spodtike — seveda vse to ob gotovem času in na gotovem kraju.

S tem kratkim uvodom sem hotel pokazati, koliko važnost se drugod posveča negi telesa, v čemer se mi daleč zaostajamo. Vendar naj povdarim, da ne sme nega telesa postati sama sebi cilj, ne sme dovesti do malikovanja pred lepim telesom, a zanemarjati duševnost, kar se žal po vojni dogaja. Zlasti pri nas, kjer še ni smisel za idejno delo v društvih toli prodrlo — in pač vsak po večini sam zase ali kvečjemu v malih klubih misli, da si krepi telo — a ga morda z nesistematičnostjo preje kazi in kvari — dočim pa duševno stran povsem zanemarja. Od tod baš današnja groba sebičnost in individualizem ter pomanjkanje kolektivizma. Poleg vsega tega vodi ta pretirani sebični individualizem, ki pozna le svoj lastni jaz — v izrodke — zločinstvo, nemoralnost; pohlepnost itd., ker pač manjka neke vodilne ideje, a človek brez ideje, ki je poleg vere vodnica človeštva, je ladja brez krmila — prepuščena valovom življenja, ki ga le preradi zagrnejo in pokopljejo v svoje globine.

Zlasti nam mora zadajati skrb del mladine — ne rečem vsa, pač pa precejšen del, ki ji ni mar duševni razvoj, lepota duše in plemenitost srca, ampak pozna le sebe, svoje telo, lastno, često plehko zabavo, kateri je višek zmaga tega ali onega kluba.

In temu bo treba priti v okom, da sport ne postane nekaj izrodek, da nam ne skvari, mesto da izboljša naš naraščaj. Tu treba torej predvsem

nekih meja in pa zlasti sistematike. S tem nočem omalovaževati nogomet in drugih panog sporta — a želim, da sportniki ne goje le eno stvar na škodo ostalih, a predvsem, da se brigajo za duševno stran vzgoje. Hvala Bogu, obstoji pri nas nekaj organizacij — žal mnogo premalo razumevanih in podpiranih, ki nudijo svojemu članstvu in naraščaju ne le prvovrstno telesno vzgojo, temveč mu širijo tudi duševno obzorje ter vzgajajo kulturo srca. To so predvsem naše telovadne organizacije in za nje in radi njih so širšemu občinstvu namenjene te vrstice. Pozabiti seveda ne smemo tudi gozdnikov in izvidnikov, ki se zadnje čase zelo širijo.

V naši državi obstoje sledeče velike telovadne organizacije: Jugoslovenski in Hrvatski Sokol, Orel in nekaj enot Delavske telovadne enote, vsake teh s svojo posebno ideologijo in svetovnim nazorom, a po formi, delu in organizaciji tudi slednji dve modificirana posnetka Sokolstva.

Nimamo namena morda s tem koga žaliti, češ, da je povzel nekaj od drugega in prilagodil sebi — temveč sem hotel je povdariti, kako izredno visoko je Sokolstvo, da more tudi drugim, celo svojim idejnimi nasprotnikom služiti za zgled. Jasno pa je, da se bo vsaka omenjenih organizacij razvijala in izpopolnjevala v svojem pravcu ter da se enkrat tudi Sokolstvo ne bo sramovalo uporabiti kaj, kar najde novega in primernega pri Orlah.

Dalje je treba v interesu naroda in države želiti, da prestane sovrašvo in škodoželjna rivaliteta med našimi organizacijami, ki lahko uniči vse sadove duševne in telesne vzgoje in ustvarja ponekod neznosne razmere — in da, če se že ne da doseči strnitve v eno vsenarodno organizacijo, vsaj te organizacije tekmujejo v harmoniji, prijateljstvu plemenito med seboj za svoj lastni in obče narodni napredek.

Žal pa je za te organizacije, ki zahtevajo pokoravanje in prostovoljno podrejevanje, ki goje v človeku čut solidarnosti, bratstva, ljubezni in discipline — na eni strani premalo zanimanja s strani občinstva, ki niti ne pošilja svojih otrok vanje, kaj šele, da bi samo v njih delovalo — na drugi strani pa jih država s svoje strani vse premalo podpira — a strankarji jih celo seveda organizacijam v škodo skušajo izrabljati v svoje namene. Država — to je, da se ne bi napačno razumelo, vodilni krogi vedno in povsod povdarjajo potrebo vzgoje, narodnega zdravja itd., a sami store prav malo v tem pravcu, a privatno iniciativo z neumevanjem, birokratizmom in partizanstvom še ubijajo.

Mi jugoslovenski nacionalisti, ki mrzimo naše grme strankarske razmere, se zavedamo važnosti imenovanih organizacij — in le želimo, da

se s sedanjo prakso preneha. Da primer navedem — kakšne koristi ima narod, če n. pr. učitelju Sokola, ki je duša društva, prestavijo drugam, ker ni pripadnik neke stranke, ali pa ker je nasprotni organizaciji neljub — prvič škodijo dotični organizaciji, ubijajo voljo v dotičniku in posredno tudi drugim. Zgodili so se seveda tudi nasprotni primeri, da se je onemogočilo delovanje dobrega Orla. Vse to so bolni pojavi in v interesu naroda in bodočnosti države je, ne da se kulturno in telesno vzgojni delavci preganjajo, temveč odlikujejo, podpirajo in primerno cenijo, pa naj pripadajo katerikoli organizaciji. Nam nacionalistom je umevno najbližje Sokolstvo i po svojem jugoslovenskem nacionalnem in Tyrševem socialnem programu, po spoštovanju prepričanja poedincea in njegove duševne svobode verskega nazora ter pripadnosti, dalje, ker izključuje vsak verski, plemenski in stanovski separatizem ter je načeloma nadstrankarsko, dasi so žal na največjo škodo Sokolstva nekatere stranke poskušale pridobiti v njem odločilen vpliv.

Toda z občega narodnega stališča ne smemo zanikati tudi važnosti Orla in D. T. J., ker nam je vsak nazor svet, in ako zasluži Sokolstvo vso pažnjo, moralno in materialno podporo, ne smelo bi se zapostavljati tudi slednjih dveh. Želimo iskreno, da tudi med širše občinstvo prodre pravilno pojmovanje važnosti navedenih organizacij, da jih gmotno dopira in zlasti, da vsaj svojo deco izroči njim v vzgojo, ker ono vrzel, ki jo pušča šolska vzgoja, morejo izpopolniti baš te organizacije, ki dajo narodu moralen, zdrav, krepak in duševno bister, discipliniran in delovljen rod. Toda, da se to doseže, mora aktivno članstvo, predvsem pa voditelji z dobrim zgledom prednjačiti — i s svojo delavnostjo, z nepoprečnostjo v javnem in zasebnem življenju. Zlasti morajo oni pošiljati svojo deco v telovadnice in na letna telovadišča — in se ne sme dogoditi, da izjavlja vodilni funkcionar, ki podpiše proglas: »Starši, pošljite deco v telovadnice — svojih otrok ne dam, bi se znali pokvariti.« — Je to, ali frakarstvo v organizaciji ali pa omalovaževanje iste in s tem se drugih v njo ne privabi, a organizaciji škodi.

Da pa bodo organizacije privlačnejše, treba da uvajajo tudi druge panoge sporta v svoj sestav, da imajo potrebne prostore na prostem in poč krovom — in predvsem, za to bi državi ne smelo biti žal denarja.

Končno naj bi se, ako so že izključeni skupni nastopi organizacij — vršile vsaj skupne tekme, ki bi kazale uspehe in stopnjo poedine organizacije, med njimi pa naj zavlada v interesu splošnosti znosnejše in prijateljsko razmerje.

Kronika.

Neizprosna politična smrt nam je ugrabila nepozabnega, visokocejenega, plemenitega gospoda **Marchesa Gavottija**, ital. gen. konzula, ki smo imeli z njim lepe poslovne zveze. Zapušča nas v najlepši moški dobi in mi niso pomagale intrige, laži in izborne injekcije g. Mencina, Perica in drugih specialistov. Podlegel je virulentni infekciji Orjunalitis, ravno tako kakor nedavno njegov prijatelj Bodrero.

Blag mu spomin, bil je dober človek, le preveč je zaupal najogabnejšemu izmečku našega naroda. — Tihi tugi blamirane Italije se pridružuje hvaležna Orjuna.

PARTIJSKA INKVIZICIJA.

Narodna skupščina je prenehala s svojim delovanjem po Beogradu in je prenesla to svoje delovanje med narod. Partije so se zagrizle vase, in mesto da bi spoznali usodopolne trenutke, ki jih pravkar zaradi njihovega delovanja preživlja država, so se naši poslanci vrgli med ljudstvo in ga pričeli buniti proti obstoječim razmeram. A tega ne pomislijo v svoji partizanski zagrizenosti, da narod potrebuje ravno v trenutnem času samo miru, da gre mirno sam vase in v miru preudari, kaj mu je storiti v sedanji opasni situaciji, v katero so ga spravili proti njihovi volji nerazsodni njegovi zastopniki. Da, narod potrebuje miru, da bo kos nalogi, ki jo mora izvršiti, če hoče pred svetovnim forumom rešiti svoj ugled. Zato pa je od partizanov naravnost intaktno, da ga begajo in to s takimi

sredstvi, da se jih mora sramovati vsak pošten človek. Z najogabnejšimi pamfleti napadajo drug drugega, časopisje je postalo bolj prostaško kakor v onih časih, ko se je bojeval med liberalci in klerikalci boj na smrt. Uva'ja se prav na otročji način obojestranski bojkot; prav po inkvizitorsko volnijo med sabo in požkušajo, da bi uničili drug drugega. Višek inkvizitorstva pa je dosegla Ljudska stranka, ki je kratkoma lo prepovedala potom Oblastne skupščine vsako čitanje in naročevanje naprednih časopisov, predvsem »Jutra«, v uradnih lokalih in deželnih institucijah. Uslužbenec je prepovedana vsaka orijentacija v naprednem in svobodnem smislu, in če uočeto igrati vlogo hinavca, jim grozi odpušitev iz službe. Celu v taki humanitarni in obče nepolitični ustanovi kakor je deželna bolnica, je strogo prepovedano vsako čitanje časopisov, ki ne hodijo po stopinjah Ljudske stranke, brez ozira na to, da se nahajajo v bolnični ljudje vseh mogočih naziranj. Končno bo Oblastni odbor izdal celo naredbo, na podlagi katere se bodo smeli v bolnico sprejemati samo priznani pristaši S.L.S. Kakor se vse to glasi skrajno paradokšno, je vendar mogoče pri steklosti, ki se je polastila naših strank.

Narod je postal pri takih razmerah popolnoma zbeگان, ker so ga omečili v njegovi osebnosti svobodi. Naša naloga, naša sveta dolžnost je, da mu priskočimo na pomoč, da ga rešimo iz sramotnih verig, v katere so ga uklenili koristolovski partizani, in mu pokažemo edino pravo pot, ki ga privede do zaslužene svobode in bla-

5 UR DELA MANJ

če se ravnate po novi metodi, katero Vam priporoča Schicht

ŽENSKA HVALA

raztopljena v vodi odpravlja nesnago preko noči, drugo jutro pa se vzame za izkuhavanje perila

SCHICHTOVO TERPENTINOV MILO

gostanja. Kdor je z nami in kdor je res prave blage in svete volje, naj stopi na našo stran, zakaj na naši strani je narod bližnje bodočnosti!

JUNAKI NARODNEGA DOMA.

13. t. m. je preteklo osem let, kar je pričela v zgodovini našega trpinčenega naroda pod italijansko kulturo nova doba, doba v znamenju smrti in popolne propasti ljudi, ki na slavo prosvitljenega italijanskega naroda igrajo pred svetom vlogo modernih sužnjev po vzorcu staroegiptovskih brezpravnih kulijev. To dobo je otvoril požig Narodnega doma v Trstu, na katerega je navalila pod protektoratom in osebnim vodstvom ekscelence, podpredsednika rimske zbornice Giunia ona proslavljena tržaška staromestna sodrga, ki ima na vesti vse zločine, ki so se izvršili zadnjih trideset let. To je ona sodrga, ki se je prodajala pod Avstrijo za vsak zločin, pa bodisi še za tako nizko ceno; to je ona sodrga, ki so jo najemali svoječasno tržaški kredentisti za demonstracije proti Slovincem in je bila pripravljena, da prestopi tudi sredi demonstracij na stran Slovencev, če bi jim ti plačali za liter vina več. To je bila ona sodrga, ki je proti plačilu Avstrije leta 1915. požgala »Piccolovo« palačo in ob asistenci avstrijske policije izropala laške trgovine po Trstu in z vso s'lovitostjo demonstrirala za Avstrijo proti »pinijam«. To je še vedno ona sodrga, ki je med vojno denuncirala vojni upravi vsevprek slovenske in italijanske ljudi; sodrga, ki je po prevratu po tržaških ulicah javno demonstrirala za Jugoslavijo, ker je držal par dni po mestu red navzoči slovenski batalion pod vodstvom pokojnega dr. Rybača, a je med tem plenila po prosti luki in zahrbtno ponoči iz jarkov streljala na mirne ljudi. To je še vedno ista sodrga, ki se je v tistem času ponujala našim ljudem, da proti nagradi zažge vse italijanske hiše po Trstu. Ta sodrga je požgala potem Narodni dom; Giunia jo je oblekel v črne srajce, da je izgledal napad vse bolj junaški. Koliko plačila je dobila sodrga tist dan, ne vemo zdaj, a zvedeli bi, če bi nam jutri pripadel Trst in bi nam ista sodrga vpila »živjo« in se nam ponudila, da za nas požge, pa bilo tudi ves Trst z Rimom vred. Toliko pa vemo, da je to sodrgo v petek, dne 13. t. m. tržaški prefekt na povelje ekscelence Giunte bogato obdaroval in jo hvalil in proslavljal kot cvet fašizma. Velika svečanost je bila tisto noč po starem mestu kakor že osem let ne. Cvet fašizma je praznoval obletnico svoje največje zmage — praznoval tam, kjer je po črnih špelunkah in umazanih luknjah doma vse tisto, kar italijanski listi proslavljajo kot steber in diko vsega fašizma.

V spomin žalostne obletnice požiga Narodnega doma v Trstu je nabrala družba 68 Din za obrambni sklad »Orjune«. Hvala!

NESRAMNI TEROR SLS PROTI ORJUNI V HOTINJI VASI.

G. nar. poslanec Falež je svojčas rekel: Hotinjsko Orjuno moramo uničiti in je revež, tudi mnogo zato žrtvoval, toda obžalujemo ga, ker mu je vse brez koristi. Orjuna bo ostala na mestu kakor je in kakor je bila.

Začetek njegovega dela je bil pri razdeljevanju agrarne zemlje. Raz-

glasil je to že 14 dni pred razdeljevanjem in strašil posebno Orjunaše, da naj odstopijo, ker jim sicer ne bo dal zemlje. Ni mu uspelo sicer, da bi kdo izstopil, pač pa le to, da naš ljudje mso dobili, kar jim je pritakalo. — Ni storil to narodni »oče« v korist državi in revežem, temveč v korist številnim njegovim delamrznim agitatorjem, ki mu vedno pomagajo pri njegovem lažnivem obrekovanju, v čemur mu pripada vsekaror prvo mesto.

Prestali smo to molče. O podivjanosti njegovih pristašev pa naj služijo ta-le dogodke, ki se je odigral v nedeljo zvečer v Orehovi vasi:

Naš član Simon Malek je bil v gostilni pri Bandurju, kjer so popivali tudi nekateri klerikalni zelenci (Josip Bregant, Hadner Franc, Vele Jožef in čevljarški pomočnik gospoda Mesariča). Zbadal jih je seveda nacionalistični znak br. Maleka, katerega so mu hoteli strgati, a mu ga niso mogli. Malek, starejši mož, ki ni navajen pretepot, kakor so to navajeni orehovški klerikalni divjaki, se je hotel temu izogniti in je odšel iz gostilne. Toda fantje seveda za njim. Še enkrat se jim je izognil s tem, da ni odšel po vasi, temveč za hišami proti domu. Ti podivjanci so pa odšli naravnost na njegov dom in tam pretepli do nezavesti njegovo soprogo ter njegovo majhno hčerko. Medtem pa je prišel tudi on domov in nepričakovano su še njega napadli na lastnem dvorišču, ga vrgli na tla in ga neusmiljeno preteпали do nezavesti s koli, tako da je bil ves krvav. — Največjo podivjanost so pokazali pri tem, da so se spravili na nedolžne ženske in končno še na starega moža. — Ako ni sram radi tega vse klerikalce, sploh ne poznajo nikakega sramu. — Zadevo ima sicer orožništvo v roki, vendar smo si jo tudi mi zabeležili.

Opozarjamo radi tega vse prizadete, da se ne vtikajo prav nič več v naše stvari in ne izzivajo naših članov in organizacije, ker bomo sicer, ako bode pri nas mera polna, tudi mi vzkpeli.

Posebno opozarjamo gospoda poslanca Faleža, da pusti našega brata popolnoma v miru, čeprav je zelo bojevit mož, ki je celo v skupščini držal pripravljen nož, da bode zaklal Radiča, (to je sam povedal ter s tem pokazal še bolj, da so res vsi klerikalci te okolice zelo mirni ljudje!!) in da gospod poslanec Falež takoj, a najpozneje v roku 14 dni opozove nesramne, lažnive in podle napade na brata Filipa Primca v »Slov. Gospodariju« z dne 6. t. m.

Sodniških vrat nočemo odpirati ter ne maramo zopet, da se naši dokazi morda ne bi upoštevali pod sedanjim režimom in bomo radi tega v slučajih, kakor so bili gori označeni, si sami pomagali.

IZ TUJSKO PROMETNEGA POGLAVJA.

Nezaslišana podivjanost, ki se je razpasla v zadnjem letu v naših zgornjih političnih krogih, rodeva vedno lepše in žalostne sadove. Iz najvišjih plasti stopa vedno niže med ljudstvo v vseh mogočih izrodkih in umetno ustvarjena plemenska mrznja, ki jo podpihujejo naše samoljubne partije iz koristolovstva, se je že strašno zajedla v naše preprosto ljudstvo, bodisi po mestih, bodisi po deželi. To žalostno dejstvo pa ne bo prineslo nikakih koristi, ampak bo upropastilo še ono malo narodnega kapitala, kar ga je preostalo po zlo-

činskem gospodarstvu dosejanega režima. Partijska in separatistična gonja je prevzela tudi oni del našega naroda, ki je bil iz tujsko-prometnih ozirov v vednem stiku z ljudmi naših treh plemen in se je v zadnjih letih dokopal do izredne strpljivosti in prijateljstva z ljudmi iz južnih krajev. To lepo prijateljstvo in skupnost mišljenja se je posebno razvijalo po naših gorenjskih krajih, kjer so prav Hrvati in Srbi tvorili stalen letoviški kader in je imelo naše ljudstvo lepe dohodke od njih. Dasi so bile za letošnje letovičarsko sezono perspektive najugodnejše, se vendar promet noče razvijati tako, kakor se je pričakovalo, in je takorekoč skoro običal na mrtvi točki. Vse to so samo posledice sramotnega 20. junija in zahrbtnega rovarenja posameznih partij proti narodni konsolidaciji in te posledice lahko postanejo za gorenjska letovišča usodne ker so naši severni obmejni kraji popolnoma navezani na tujski promet. Upamo, da se bodo te preteče razmere še v pravem času odstranile, a vendar se bojimo, da utegne biti naše upanje brezuspešno, csobito, ker je ljudstvo prevzel nerazumljiv instinkt, kojega vzrok moramo iskati zopet edino le v podivjanih prilikah našega političnega psevdovivljenja. Kot dokaz tega naj navedem samo dogodek, ki sem ga videl na lastne oči na Dovjih pretekli teden in ki drastično dokumentira psiho našega človeka, zaslepljenega od političnih perverznosti. Splitčanin, ki se nahaja na letovišču pri Vekoslavju Jesenju na Dovjih, poprosi na svojem izprehodu bližnjega kmetico za malo vode in mleka za svojo žejno družno, ki ga je spremljala na potu. Kmetica pa mu je odrekla vse, dasi ji je izletnik ponujal nagrado, a ne samo odrekla, še celo svojega divjega psa je naščuvala na preplašeno družino, ki je morala v strahu in ogorčenju pribežati v Jesenskovu gostilno. Taki slučaji menda niso osamljeni in za nas častno kažejo, kako razumevamo tujski promet in koliko smišla imamo za razvoj našega letovičarstva in turizma.

Resnica, ki je res resnica. Danes popoldne sem stal v družbi štirih prijateljev na mariborskem kolodvoru. Med pomenkomi pristopi k našemu krogu, preprost, slabo oblečen moški ter pravi: »Kasarna vojvode Mišiča, to je ravno tako, kakor naša spraha mora biti rajn.« Teško smo vsi navzoči občutili zafrkacijo čez nas Slovence (narodnjake), ali molčati smo morali, ker mož je imel prav. On pa nam je še nadalje razlagal: Kjer prodaja trgovec svoje blago, je trgovina; kjer se sodi, je sodišče; kjer uradnik piše, je pisarna; kjer stanujemo, je stanovanje in kjer prebiva vojak, je vojašnica. »Kako lepa je ta slovenska beseda!« je tujec še pripomnil in odšel. Čas je že, da bi se za take javne napise uporabljale slovanske besede, če že slovenskih nečijo in bi se za vedno vrgle v koš razne: kasarne, kancelarije, Državne trukerije itd.

KAM?

O narod, kam plavaš in ne razmišljavaš? Ej, pač so prišli, ki so — in jih ni.

Kri naša presveta bodočnost obeta: dani se, dani, če složni smo vsi...

Rajko Pirnat.

L. Mikuš

Mestni trg šte. 15.

TVORNICA DEŽNIKOV.
Zaloga sprehajalnih palic.

Mussolinijev fašizem v praksi. Ze dolgo vrsto let se uri fašizem teoretično z gobezdanjem, poboji in poziganjem slovenskih ustanov. Pred svetom se postavlja s svojim nedosežnim junaštvom, ki si ga je pridobil v Mussolinijevi šoli. A zdaj je nastopil prvi junak, da praktično pokaže, koliko je vredna Mussolinijeva teoretična metoda — no, nesmrtni Nobile se je nesmrtno blamiral in z njo vsa fašistovska metoda s poglavarjem Mussolinijem vred Dobro je pokazal, kaj se pravzaprav skriva za sijajnimi paradami in gobezdanjem, ki jih je polna vsa siromašna Italija. Maščevalna usoda vsi grekno nad vsem fašizmom, usoda, ki pa je nočejo videti. Trpko je za Italijane, da so jih s severnega leda rešili prav oni, proti katerim uganjajo najstranotnejše pogrome in jim odrekajo pravico do človeške eksistence — rešili so jih Rusi, bratje onega naroda, ki ga pobijajo v lastni zemlji. Usoda se je pričela maščevati nad fašisti in zdaj ne bo odnehala, dokler se ne maščuje popolnoma. Mi imamo zadoščenje, a imel ga bo tudi švedski narod, ki je zaradi solzavih bahave izgubil najboljše sinove. Ne verjamemo, da se bo Nobileva avantura končala kot tragikomedija, temveč smo prepričani, da bo švedski narod pograbil največjega fašistovskega junaka in ga izročil državnemu pravdnictvu, da dobi zadoščenje, ker povračila za nenadomestljive žrtve mu ne more poplačati ves klavrni fašizem.

Iz kronike režimskih škanda'ov. Če je država ali narodna čast v nevarnosti, se naši partizani ne ganejo, ker ne gre za njihovo partijo; če vidijo, da grozi katerikoli panogi gospodarstva pogin, naše, v politiki osivele starine ne trenjejo z očmi, ker se boje edinole za svoj politični udobni stolček. In zato ni čudno, da se je mogla zgoditi pri takih prilikah sramota, ki bo imela usodne posledice za naš pomorski promet. Naša največja ladjedelnica, ki se nahaja v Kraljeviči, je prišla na boben in bo te dni prodana na javni dražbi. Vse pomorske oblasti so opozarjale vlado, naj v interesu narodne obrambe ukrene potrebne korake, da podjetje ne propade; a vlada je bila gluha in je kot odgovor odredila javno dražbo. Izgleda, da bodo to našo ladjedelnico kupili Italijani, kar jim hoče omogočiti njena zvesta prijateljica, da jim s tem v duhu nettunskih konvencij napravi ponižen in udan prezent.

Značilno za našo državno notranjo upravo. Bolgar Ivan Momčilov je izvršil atentat na načelnika javne varnosti Žiko Laziča. Atentator je prostovoljno umrl in povod za njegov atentat ostane skoro gotovo misteriozen. Makedonski revoluc-

cionarni komite energično odklanja vsako skrivdo, ker Momčilov ni bil član organizacije, ampak samo emigrant in v službi beograjske policije. Ves slučaj je resnično zavil v neprodinno temo in nazadnje ne bo šlo za bogve kako državno idejo.

ampak skoro gotovo za osebnost. Ta žalostni incident je pač samo pojav nezdravih in skrajno nevdržnih razmer pri naši notranji upravi, ki nima niti toliko moči in toliko ustroja, da bi branila svojega lastnega načelnika.

Tužni glasi.

Proti slovenski šoli pri Sv. Jakobu. Te dni so morali učenci šole pri Sv. Jakobu polagati izpit na javnih šolah. Veliko učencev, in sicer boljše učenci so se podali v Postojno, kjer so z zelo dobrim uspehom prestali izpit na tamošnji nekdanji meščanski šoli. Slabši učenci iz zadnjih treh letnikov, ki so že dopolnili šolsko obveznost, pa so se priglasili k izpitu na ljudski šoli v Šklednju, kajti brez spričevala javne šole se jim ne priznava v javnem življenju šolska doba.

To priliko je sedaj porabil »Piccolo« in se zagnal z njemu prirajeno zvitostjo proti šoli sami. Po kratkem zgodovinskem opisu postanka šole, ki da je plod nekdanjih sanj Frana Ferdinanda o trilateralizmu, opozarja zelo perfidno na razliko med postopanjem proti slovenski šoli v Trstu in italijanskim šolam v Dalmaciji. Dohesedno pravi: »Vprašali se boste, kako to, da je v velikem mestu ob meji slovenski šoli dovoljeno, da po svoje podeljuje posebni pouk, medtem ko so italijanske šole v Dalmaciji, vključene tudi one »Lege Nazionalne«, stalna žrtve raznih šikan, ker niso ne jezik, ne učitelji, ne italijanski učenci vseh kraljevini SHS. — Vzrok je ta: Obstoji neki medsebojni dogovor, na podlagi katerega se obe strani obvežeta, da pripustijo zasebne šole v jeziku, ki ga govore manjšine, ki so bile vključene v nove meje. Toda ta gostoljubnost je naravnost podvržena zahtevi, da se pokorijo postavim in šola ne sme imeti druge naloge kakor tiste, da podeli učencem pouk v njihovi materinščini.« Sedaj pa se je zgodilo nekaj groznega. Pri izpitu v Šklednju, pri katerem je izpraševal po informacijah »Piccola« zgodovino profesor, je bajne neki učenec rekel, da je bil Cavour avstrijski general in Garibaldi kralj. In gorje, zemlja se ni zrušila in ni požrla tega učenca in tega profesorja, ne, pač pa je ta grozota našla odmev v tržaškem »Piccolu«, ako sploh odgovarja resnici.

Nato sledi še morala, kjer se očituje nadzorniku, da ni zadostno med šolskim letom gledal na to, kako se poučuje, kajti sicer ne bi bili učenci tako slabo pripravljani. In članek končuje:

»Sedaj vprašamo, ako so se učitelji na Goriškem, v Idriji, v Istri, na Krasu, zamenili z italijanskimi učitelji iz starih pokrajin, zakaj se dovoljuje toliko prostosti zasebni šoli, kjer poučujejo slovenski učitelji? Dovoljuje se lahko prost pouk v njihovem jeziku in o njihovi zgodovini Slovanom na srbohrvatski šoli, a samo onim, ki so otroci Srbov in Hr-

vato, bivajočih v Trstu, toda ne moremo si misliti, da na zasebni slovenski šoli, kjer velja didaktični program po italijanskem šolskem zakonu, učenci sploh ne slišijo nič o italijanski kulturi in zgodovini, ko je vendar Italija njihova domovina po zakonu.«

Isti »Piccolo« je izprožil zahtevo, naj se zopet oživi oglejski patriarhat in naj se mu določi kot najbolj primeren sedež Trst. Očitno je ta zahteva napeljana proti sedanjemu goriškemu knez nadškofu Sedeju, ki je Slovenec in proti kateremu se Italijani ne prestano zaganjajo, in sicer zadnjič ob priliki obiska bojevnikov v Gorici.

Ne kruha, pač pa svinca izdajalcem. Poročali smo že, da slovenski delavec ne dobi prav nikjer dela, ne pri javnih, ne pri zasebnih delih. Iz obupa beži zato v masah preko meje, ali pa mora gledati, kako mu družina hira lakote. Delavski sindikati obstojajo samo za to, da branijo našemu delavcu dostop do dela. Vabijo ga: ako vstopiš v sindikat, dobiš delo. Uboga brezposelna slovenska para se vpisuje v sindikat, zbere skupaj 10 lir v pisnine in že je ociganjen za to vsoto, ker kljub vpisu ne dobi dela. Kar je zasebnih delodajalcev, tudi ne smejo sprejeti slovenskega delavca, ker jih strahujejo sindikati z globami in kaznimi.

Še borne preostanke naših slovenskih delavcev hočejo vreči na cesto in so začeli zadnje čase kar odkrito ščuvati italijanske delavce in delodajalce z nagovori in letaki proti slovenskemu domačemu delavcu. Lističi, katere razdeljuje na tisoče med delavce, se glase nekateri sledeče: »Operai! I nostri fratelli Italiani in Jugoslavia soffrono la fame nel mentre i »Kriki« in Italia mangiano il nostro pane. Cio deve cessare. A voi il giudizio sui da farsi. L'Italia agli Italiani. Viva il fascismo.« (Delavci! Naši bratje Italijani v Jugoslaviji trpe lakoto, »Kriki« v Italiji pa jedo naš kruh. To mora nehati. Sodite vi sami, kaj vam je storiti. Italija — Italijanom. Živjo fašizem.) »Mentre nostri fratelli sono disoccupati, nostri nemici jugoslavi mangiano pane italiano e tradiscono l'ospitalita italiana! Non diamo pane ma piombo ai traditori. Viva l'Esercito, Viva la Milizia.« (Naši bratje so brezposelni, naši jugoslovanski sovražniki pa jedo naš italijanski kruh in izdajajo italijansko gostoljubje. Ne kruha, pač pa svinca izdajalcem. Živela vojska, živela milicija!)

RADIO

aparati in sestavine slovitih nemških tvornic, s katerimi vsak čas lahko poslušate ves svet, so po tvorniških cenah v veliki izbiri v zalogi.

Zahtevajte, da se vam še danes brezplačno pošlje ilustrirani cenovnik R No 6.

Odplačilo v 4 mesečnih obrokih dovoljeno, ako se ob nakupu plača tretjina zneska v gotovini.

Radioblažek, Beograd, Jakšićeva 11. - Telefon 41-85.

PERI SA BENZIT!

Izum na znanstveni podlagi

BENZIT-NADMILO predstavlja novo stopnjo v fabrikaciji mila. Sestavljeno je iz najplemenitejših surovin na podlagi patentiranega postopka, ne vsebuje klora, vodnega stekla in kisik vsebujočega belila ter je popolnoma neškodljivo.

BENZIT-NADMILO ne razjeda niti najfinejših tkanin in ne škoduje barvam. To milo vsebuje izvanredno čistilno sredstvo, katerega druga mila nimajo, čisti brez truda navadne in najfinejše tkanine, volno in svilo ter odstranjuje mastne madeže.

Kakor najfinejše perilo, pere **BENZIT-NADMILO** tudi najbolj umazano delavsko perilo.

Dobiva se v vseh drogerijah in trgovinah kolonijalnega blaga po ceni od Din. 5.- za komad.

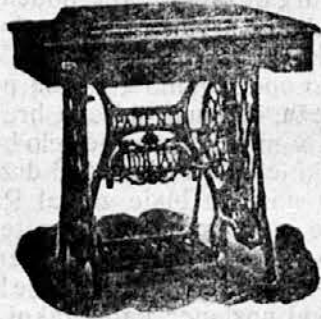
Benzit-Nadmilo
TVORNICE ZLATOROG
MARIBOR

PERI SA BENZIT!

EKSPORTNA HIŠA**„LUNA“**

Maribor, Aleksandrova cesta 19.

trgovina z galanterijo, drobnarijo, nogavicami vseh vrst, pleteninami, vzeninami ter raznimi potrebščinami.

Posebni oddelek za igrače.
Na drobno! Na debelo!**IVAN JAX IN SIN**

LJUBLJANA, Gosposvetska cesta 2.

ŠIVALNI STROJI

izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz lastne tovarne. 15. letna gibanja. Vezenje se poučuje pri nakupu brezplačno.

PISALNI STROJI „ADLER“

Kolesa iz prvih tovarn. Dürkopp, Styria, Waffner (Orožno kolo). Pletilni stroji vedno v zalogi. — Posamezni deli koles in šivalnih strojev. Daje se tudi na obroke! Cenike franco in zastoj.

ZA POLETJE

naj izgledajo tudi Vaše obleke sveže in kakor nove, zato pustite iste kemično čistiti, barvati, plisirati in likati v tovarni

JOS. REICH, LJUBLJANA
POLJANSKI NASIP 4-6.Sprejemališče: **ŠELENBURGOVA ULICA ŠT. 3**
Izvršitev v 24 urah. Postrežba točna. Cene zmerne.Čitajte, širite
in podpirajte
svobodno besedo Orjune!**TOVARNA**
POHIŠTVA**I. I. NAGLAS**

Turjaški trg šte. 6

priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnega pohištva po najnižjih cenah

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

je najmoderneje urejena ter izvršuje vsa tiskarska dela od najprestejše do najmodernejšega. — Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige, ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. — Brošure v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije, mlad. liste.

Okusna oprema ilustrir. katalogov, cenikov in reklam. listov. Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole
Risnike, dnevnik in beležnice.